

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-1

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - I

FOUNDATIONS OF LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) State objectives of IASLIC.
- (2) Give functions of I.L.A.
- (3) Enlist activities of L.A.
- (4) Mention different Library Associations in India.
- (5) Define Special Libraries.
- (6) Give different types of Reading Materials.
- (7) Write functions of College Libraries.
- (8) Mention Services of University Libraries.
- (9) Enlist different Extension Services.
- (10) Give advantages of Open Access System.

[4111]-1

1

P.T.O.

(11) I.L.A. was established by Dr. S. R. Ranganathan.

- (a) True
- (b) False

(12) The headquarter of L.A. is located at :

- (a) New Delhi
- (b) Mumbai
- (c) Pune
- (d) London

(13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) F.I.D.	(i) Prague
(b) I.F.L.A.	(ii) London
(c) ASLIB	(iii) Washigaton
(d) A.L.A.	(iv) The Hague

Answers :

(a) (a) – (iv),	(b) – (i),	(c) – (ii),	(d) – (iii)
(b) (a) – (i),	(b) – (ii),	(c) – (iii),	(d) – (iv)
(c) (a) – (ii),	(b) – (i),	(c) – (iii),	(d) – (iv)
(d) (a) – (iii),	(b) – (iv),	(c) – (i),	(d) – (ii)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

- (a) Explain functions of University Library.
- (b) Explain Concept of Library Co-operation.
- (c) What is Copyright Act ?
- (d) State activities of R.R.R.L.F.
- (e) Explain objectives of ASLIB.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Explain activities of A.L.A.
- (b) “Library is a Cultural Organisation.” Discuss.
- (c) Describe role of R.R.R.L.F. in the Development of Public Libraries in India.
- (d) Explain how time of the Reader and Staff can be saved ?
- (e) Explain objectives and functions of F.I.D.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Explain Fifth Law of Library Science.
- (b) Trace History of Development of Libraries in India.
- (c) Explain salient features of Maharashtra State Public Libraries Act, 1967.
- (d) Explain different Forms of Resource Sharing.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-1

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) आयस्लिक (IASLIC)ची ध्येये सांगा.
- (2) आय.एल.ए.ची कार्ये सांगा.
- (3) एल.ए.च्या कार्याची यादी द्या.
- (4) भारतातील निरनिराळ्या ग्रंथालय संघटना नमूद करा.
- (5) विशेष ग्रंथालयाची व्याख्या द्या.
- (6) वाचनसाहित्याचे निरनिराळे प्रकार द्या.
- (7) महाविद्यालयीन ग्रंथालयांची कार्ये लिहा.
- (8) विद्यापीठीय ग्रंथालयांच्या सेवा नमूद करा.
- (9) निरनिराळ्या विस्तारित सेवांची यादी द्या.
- (10) मुक्तद्वार पद्धतीचे फायदे द्या.
- (11) आय.एल.ए.ची स्थापना डॉ. एस. आर. रंगनाथन् यांनी केली आहे.
  - (अ) बरोबर
  - (ब) चूक

[4111]-1

5

P.T.O.

(12) एल.ए.चे मुख्यालय _____ येथे आहे.

- (अ) नवी दिल्ली
- (ब) मुंबई
- (क) पुणे
- (ड) लंडन

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) F.I.D.	(i) प्राग
(ब) I.F.L.A.	(ii) लंडन
(क) ASLIB	(iii) वॉशिंग्टन
(ड) A.L.A.	(iv) द हेग

उत्तरे :

(अ) (अ) – (iv),	(ब) – (i),	(क) – (ii),	(ड) – (iii)
(ब) (अ) – (i),	(ब) – (ii),	(क) – (iii),	(ड) – (iv)
(क) (अ) – (ii),	(ब) – (i),	(क) – (iii),	(ड) – (iv)
(ड) (अ) – (iii),	(ब) – (iv),	(क) – (i),	(ड) – (ii)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

- (अ) विद्यापीठीय ग्रंथालयांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय सहकार हि संकल्पना स्पष्ट करा.
- (क) कॉपीराइट कायदा काय आहे ?
- (ड) आर.आर.आर.एल.एफ.ची कार्ये सांगा.
- (इ) अस्लिब (ASLIB)ची ध्येये स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [30]

- (अ) ए.एल.ए.ची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) “ग्रंथालय हि सांस्कृतिक संस्था आहे.” चर्चा करा.
- (क) भारतातील सार्वजनिक ग्रंथालयांच्या विकासाबाबत आर.आर.आर.एल.एफ.च्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- (ड) वाचक व सेवक यांचा वेळ कसा वाचविटा येईल हे स्पष्ट करा.
- (इ) एफ.आय.डी.ची ध्येये व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) ग्रंथालयशास्त्राचा पाचवा नियम स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील ग्रंथालयांच्या विकासाच्या इतिहासाचा मागोवा घ्या.
- (क) महाराष्ट्र राज्य सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा, १९६७ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ड) साधनाच्या वाटणीची निरनिराळी स्वरूपे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-2

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - II

MANAGEMENT OF LIBRARIES AND
INFORMATION CENTERS/INSTITUTIONS

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define the term 'Management'.
- (2) Name any two Periodical Selection Tools.
- (3) Give full form of GOC.
- (4) What is meant by 'Kardex' ?
- (5) Name any two Book-binding Types.
- (6) Mention Enemies of Library Materials.
- (7) Write any two advantages of Stock Verification.
- (8) Write purpose of Library Statistics.
- (9) What is an Annual Report ?
- (10) State any two functions of Library Committee.

[4111]-2

1

P.T.O.

- (11) Dr. Ranganathan modified Browne's Charging System.
- (a) True
(b) False
- (12) Indian National Bibliography is published by _____.
- (a) I.L.A.
(b) I.F.L.A.
(c) UNESCO
(d) National Library, India
- (13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) Three Card System	(i) Henri Fayol
(b) Theory of Motivation	(ii) S.R. Ranganathan
(c) Principles of Management	(iii) F.W. Taylor
(d) Scientific Management	(iv) A.H. Maslow

Answers :

- (a) (a) - (ii), (b) - (iv), (c) - (i), (d) - (iii)
 (b) (a) - (iii), (b) - (ii), (c) - (i), (d) - (iv)
 (c) (a) - (iv), (b) - (iii), (c) - (ii), (d) - (i)
 (d) (a) - (ii), (b) - (i), (c) - (iii), (d) - (iv)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four)

[20]

- (a) What is ZBB ?
 (b) Write Five Principles of Henry Fayol.
 (c) Mention five Book Selection Tools.
 (d) State importance of Library Rules.
 (e) Write various processes on Newly Acquired Book.
 (f) Explain in brief Concept 'HRM'.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Explain functions of Good Offices Committee (GOC).
- (b) Discuss functions of Library Committee.
- (c) Write a note on 'Browne' Charging System.
- (d) Discuss advantages of acquiring Periodicals through Publishers.
- (e) Explain in brief various Methods of Stock Verification.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Describe in detail the Newark Charging System.
  - (b) What is Stock Verification ? Discuss various rules and regulations related to Stock Verification.
  - (c) What is the importance of Annual Report of a Library ? State in brief the items to be included in it.
  - (d) Explain Concept 'Management' and discuss in detail the Principles of Management.
-

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-2

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) व्यवस्थापन या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- (2) नियतकालिके निवडीच्या कोणत्याही दोन साधनांची नावे सांगा.
- (3) जी.ओ.सी. (GOC)चे पूर्ण रूप लिहा.
- (4) कार्डेक्स म्हणजे काय ?
- (5) पुस्तक-बांधणीचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.
- (6) ग्रंथालय साहित्याचे शत्रू सांगा.
- (7) ग्रंथ मोजणीचे दोन फायदे लिहा.
- (8) ग्रंथालय सांख्यिकीचे हेतू लिहा.
- (9) वार्षिक अहवाल म्हणजे काय ?
- (10) ग्रंथालय समितीची कोणतीही दोन कार्ये सांगा.

(11) डॉ. रंगनाथन यांनी 'ब्राऊन' या देवघेव पद्धतीमध्ये सुधारणा केली.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(12) भारताची राष्ट्रीय ग्रंथसूची _____ प्रकाशित करते.

(अ) आय.एल.ए.

(ब) इफ्ला

(क) युनेस्को

(ड) राष्ट्रीय ग्रंथालय, भारत

(13) जोड्या जुळवा :

'अ'

'ब'

(अ) तीन कार्ड पद्धती

(i) हेन्री फेयॉल

(ब) प्रेरणा सिद्धांत

(ii) एस. आर. रंगनाथन

(क) व्यवस्थापनाची तत्त्वे

(iii) एफ. डब्ल्यू. टेलर

(ड) शास्त्रीय व्यवस्थापन

(iv) ए. एच. मास्लो

उत्तरे :

(अ) (अ) - (ii), (ब) - (iv), (क) - (i), (ड) - (iii)

(ब) (अ) - (iii), (ब) - (ii), (क) - (i), (ड) - (iv)

(क) (अ) - (iv), (ब) - (iii), (क) - (ii), (ड) - (i)

(ड) (अ) - (ii), (ब) - (i), (क) - (iii), (ड) - (iv)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

(अ) शून्याधारित अर्थसंकल्प म्हणजे काय ?

(ब) हेन्री फेयॉल यांच्या पाच तत्त्वांची नावे लिहा.

(क) ग्रंथ निवडीच्या पाच साधनांची नावे नमूद करा.

(ड) ग्रंथालय नियमांचे महत्त्व सांगा.

(इ) नव्याने खरेदी केलेल्या ग्रंथावर करावयाचे सोपस्कार लिहा.

(फ) एच.आर.एम. (HRM) ही संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

- (अ) गुड ऑफिसेस कमिटीची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय समितीच्या कार्याची चर्चा करा.
- (क) ब्राऊन देवघेव पद्धतीवर टीप लिहा.
- (ड) प्रकाशकांकडून नियतकालिके उपार्जित करण्याच्या फायद्याची चर्चा करा.
- (इ) ग्रंथ मोजणीच्या विविध पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) नेवार्क देवघेव पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथ मोजणी म्हणजे काय ? ग्रंथ मोजणीच्या विविध नियमांची चर्चा करा.
- (क) ग्रंथालयाच्या वार्षिक अहवालाचे महत्त्व सांगून त्यामध्ये कोणकोणत्या बाबींचा समावेश असावा ते थोडक्यात सांगा.
- (ड) व्यवस्थापन ही संकल्पना स्पष्ट करून व्यवस्थापनाच्या तत्वांची विस्तृत चर्चा करा.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-3

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - III

REFERENCE SOURCES AND SERVICES

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define Reference Service.
- (2) What is a Yearbook ?
- (3) Define Dictionary.
- (4) What is meant by Liberal Theory of Reference Service ?
- (5) Define Referral Service.
- (6) State Bibliographic Information given in the Ulrich International Periodical Directory.
- (7) State scope and arrangement of Maharashtra (A Yearbook) by Dastane and Hardikar.
- (8) Define Biographical Sources.
- (9) Define Bibliography.
- (10) What is meant by Bibliographic Control ?

[4111]-3

1

P.T.O.

- (11) INB is published from Delhi.
- (a) True
(b) False
- (12) Cumulative Book Index is a _____.
- (a) Biographical Source
(b) Bibliographical Source
(c) Abstracting Source
(d) Geographical Source
- (13) Match the following :

‘A’

‘B’

(a) Information about Books	(i) Gazetteer
(b) Current Information	(ii) Yearbooks
(c) Information about People	(iii) Bibliography
(d) Geographical Information	(iv) Biography

Answer :

(a) (a) - (iv)	(b) - (ii)	(c) - (iii)	(d) - (i)
(b) (a) - (iii)	(b) - (ii)	(c) - (iv)	(d) - (i)
(c) (a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (ii)	(d) - (iv)
(d) (a) - (iv)	(b) - (iii)	(c) - (ii)	(d) - (i)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four) [20]

- (a) Explain scope and arrangement of New Encyclopedia Britannica.
- (b) Write a note on Geographical Information Sources.
- (c) State advantages of Electronic Reference Sources.
- (d) Write a note on Oxford English Dictionary.
- (e) Write note on India : A Reference Annual.
- (f) State scope of INB and explain its uses.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Differentiate between Ready Reference and Long Range Reference Service.
- (b) Explain qualities of a Reference Librarian.
- (c) Define Reference Question and describe its sources.
- (d) Discuss any five criteria useful for Evaluation of Reference Sources.
- (e) Explain nature of Reference Service in a School Library.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Explain with examples the types of Bibliographies.
  - (b) State need of Reference Interview and explain its process.
  - (c) Explain nature of Reference Service in a Special Library.
  - (d) Define User Education and explain various methods of providing User Education.
-

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-3

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) संदर्भ सेवेची व्याख्या द्या.
- (2) वार्षिका म्हणजे काय ?
- (3) शब्दकोशाची व्याख्या द्या.
- (4) संदर्भ सेवेचा उदारमतवादी सिद्धांत म्हणजे काय ?
- (5) रेफरल सेवेची व्याख्या द्या.
- (6) अलरिच इंटरनेशनल पिरॉडिकल डिरेक्टरीमध्ये कोणती सूचीय माहिती दिली जाते ते सांगा.
- (7) दास्ताने आणि हर्डिकर यांच्या महाराष्ट्र (या वार्षिकाची) व्याप्ती आणि रचना विशद करा.
- (8) चरित्रात्मक साधनांची व्याख्या द्या.
- (9) ग्रंथसूचीची व्याख्या द्या.
- (10) सूचीय नियंत्रण म्हणजे काय ?

[4111]-3

5

P.T.O.

(11) आय.एन.बी. ही दिल्ली येथून प्रकाशित होते.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(12) क्युमुलेटिव्ह बुक इंडेक्स हे _____ आहे.

(अ) चरित्रात्मक साधन

(ब) सूचीय साधन

(क) सार साधन

(ड) भौगोलिक साधन

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) ग्रंथांबाबत माहिती

(i) स्थलवर्णन कोश

(ब) प्रचलित माहिती

(ii) वार्षिके

(क) व्यक्तींबाबत माहिती

(iii) ग्रंथसूची

(ड) भौगोलिक माहिती

(iv) चरित्र ग्रंथ

उत्तरे :

(अ) (अ) - (iv), (ब) - (ii), (क) - (iii), (ड) - (i)

(ब) (अ) - (iii), (ब) - (ii), (क) - (iv), (ड) - (i)

(क) (अ) - (iii), (ब) - (i), (क) - (ii), (ड) - (iv)

(ड) (अ) - (iv), (ब) - (iii), (क) - (ii), (ड) - (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

(अ) न्यू इन्सायक्लोपिडिया ब्रिटानिकाची व्याप्ती आणि रचना स्पष्ट करा.

(ब) भौगोलिक माहिती साधनांवर टीप लिहा.

(क) इलेक्ट्रॉनिक संदर्भ साधनांचे फायदे विशद करा.

(ड) ऑक्सफर्ड इंग्लिश डिक्सनरीवर टीप लिहा.

(इ) इंडिया : ए रेफरन्स ॲन्युअलवर टीप लिहा.

(फ) आय.एन.बी.ची व्याप्ती सांगून तीचे उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

- (अ) शीघ्रगती आणि द्रुतगती संदर्भ सेवेतील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) संदर्भ ग्रंथपालाचे गुण विशद करा.
- (क) संदर्भ प्रश्नाची व्याख्या देऊन संदर्भ प्रश्नांच्या स्रोतांचे वर्णन करा.
- (ड) संदर्भ साधनांच्या मूल्यमापनासाठी उपयुक्त ठरणाऱ्या कोणत्याही पाच निकषांची चर्चा करा.
- (इ) शालेय ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) ग्रंथसूचीचे प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (ब) संदर्भ मुलाखतीची व्याख्या सांगून तीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (क) विशेष ग्रंथालयातील संदर्भ सेवेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ड) उपभोक्ता प्रशिक्षणाची व्याख्या देऊन उपभोक्ता प्रशिक्षण देण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-4

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - IV

INFORMATION SCIENCE

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Give two examples of Non-conventional Documents.
- (2) Define the term Standards.
- (3) Enlist any four Primary Documents.
- (4) Write four Approaches to Information.
- (5) What is meant by Government Publications ?
- (6) Define the term 'Indexing'.
- (7) What is meant by Machine Indexing ?
- (8) Write full form of UNISIST.
- (9) Define CAS.
- (10) What is Micrography ?
- (11) DESIDOC is located at New Delhi.
  - (a) True
  - (b) False

[4111]-4

1

P.T.O.

(12) The head quarter of AGRIS is at _____.

- (a) New Delhi
- (b) Vienna
- (c) Washington
- (d) Paris

(13) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) NISCAIR	(i) Bengaluru
(b) BARC	(ii) Pune
(c) DRTC	(iii) New Delhi
(d) NCL	(iv) Mumbai

Answers :

(a)	(a) - (i)	(b) - (ii)	(c) - (iii)	(d) - (iv)
(b)	(a) - (iii)	(b) - (iv)	(c) - (i)	(d) - (ii)
(c)	(a) - (ii)	(b) - (iii)	(c) - (i)	(d) - (iv)
(d)	(a) - (iii)	(b) - (i)	(c) - (iv)	(d) - (ii)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four) [20]

- (a) Describe need and importance of Translation Service in Research Library.
- (b) Write a note on Biological Abstract.
- (c) What is the need of Vocabulary Control Device in Post-Co-ordinate Indexing Systems ?
- (d) Discuss advantages of Abstract.
- (e) Write a note on Boolean Logic.
- (f) Bring out the difference between Pre-co-ordinate and Machine Indexing.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Explain features of Primary Documents with examples.
- (b) Describe Chain Indexing with example.
- (c) Write a detailed note on Chemical Abstract.
- (d) Discuss objectives of INIS.
- (e) Describe activities of NISCAIR.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two) [30]

- (a) Explain Process of Re-organisation of Information with the help of diagram and give features of Secondary Documents.
  - (b) What is 'Documentation' ? Explain its need and scope.
  - (c) Write an essay on AGRIS.
  - (d) State importance of Translation and describe Services offered by any one International Translation Center.
-

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-4

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
- (2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) अपारंपारिक प्रलेखांचे दोन उदाहरण द्या.
- (2) 'प्रमाणके' या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- (3) कोणतेही चार प्राथमिक साधने लिहा.
- (4) माहितीविषयक चार दृष्टिकोन लिहा.
- (5) शासकीय प्रकाशने म्हणजे काय ?
- (6) निर्देशन या संज्ञेची व्याख्या द्या.
- (7) यांत्रिक निर्देशन म्हणजे काय ?
- (8) युनिसिस्ट (UNISIST)चे पूर्ण रूप द्या.
- (9) प्रचलित जागरूकता सेवेची व्याख्या लिहा.
- (10) मायक्रोग्राफी (सूक्ष्मीकरण) म्हणजे काय ?
- (11) 'डेसीडॉक'चे मुख्यालय नवी दिल्ली इथे आहे.
  - (अ) बरोबर
  - (ब) चूक

[4111]-4

5

P.T.O.

(12) अॅग्रीस (AGRIS)चे मुख्यालय _____ इथे आहे.

- (अ) न्यू दिल्ली
- (ब) व्हियेन्ना
- (क) वॉशिंग्टन
- (ड) पेरिस

(13) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) निस्केयर (NISCAIR)	(i) बेंगालुरु
(ब) बार्क (BARC)	(ii) पुणे
(क) डी.आर.टी.सी. (DRTC)	(iii) न्यू दिल्ली
(ड) एन.सी.एल. (NCL)	(iv) मुंबई

उत्तरे :

(अ) (अ) - (i),	(ब) - (ii),	(क) - (iii),	(ड) - (iv)
(ब) (अ) - (iii),	(ब) - (iv),	(क) - (i),	(ड) - (ii)
(क) (अ) - (ii),	(ब) - (iii),	(क) - (i),	(ड) - (iv)
(ड) (अ) - (iii),	(ब) - (i),	(क) - (iv),	(ड) - (ii)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

- (अ) संशोधन ग्रंथालयात अनुवाद सेवेची गरज व आवश्यकता विशद करा.
- (ब) बायोलॉजिकल अॅब्सट्रॅक्ट (Biological Abstract) वर टीप लिहा.
- (क) पश्चात समन्वय पद्धतीतील संज्ञा नियंत्रणेची गरज काय आहे ते स्पष्ट करा.
- (ड) ‘सार’तील फायद्याची चर्चा करा.
- (इ) ‘बुलियन लॉजिक’ (Boolean Logic) या वर टीप लिहा.
- (फ) पूर्व समन्वय निर्देशन पद्धती व यांत्रिक निर्देशन पद्धतीतील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [30]

- (अ) प्राथमिक प्रलेखांचे वैशिष्ट्ये सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (ब) शृंखला निर्देशन पद्धतीचे वर्णन सोदाहरण करा.
- (क) 'केमिकल ॲब्सट्रॅक्ट' (Chemical Abstract) वर सविस्तर टीप लिहा.
- (ड) 'इनिस' (INIS)च्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- (इ) 'निस्केयर' (NISCAIR)च्या कार्याचे वर्णन करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) माहितीच्या पुनर्संघटन प्रक्रियेचे योग्य आकृतीच्या सहाय्याने वर्णन करा व द्वितीयक प्रलेखांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) 'प्रलेखन' म्हणजे काय ? त्याची आवश्यकता व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (क) 'ॲग्रीस' (AGRIS) वर निबंध लिहा.
- (ड) 'अनुवादा'चे उपयोग सांगून एका अंतरराष्ट्रीय अनुवाद सेवा केन्द्राच्या कार्याचे वर्णन करा.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-5

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - V

KNOWLEDGE ORGANISATION

(THEORY)

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) All questions are compulsory.*
- (2) Figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Write answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define Modes of Formation of Subject 'Fusion'.
- (2) What is meant by Index ?
- (3) Explain Concept of Array.
- (4) What is Phoenix Schedule ?
- (5) What is Relating Index ?
- (6) What is Scheduled Mnemonics ?
- (7) Explain Complex Subject.
- (8) Explain Alphabetical Device.
- (9) Explain Concept Book Classification Scheme.
- (10) What is Postulation Approach ?

[4111]-5

1

P.T.O.

- (11) Differentiate between Common Isolate and Special Isolate.
- (12) Colon Classification is an Enumerative Classification Scheme.
- (a) True
  - (b) False
- (13) Originator of Colon Classification is :
- (a) Henry La Fountain and Paul Otlet
  - (b) Dr. S. R. Ranganathan
  - (c) Melvil Dewey and C. A. Cutter
  - (d) G. Bhattacharya and Neelmeghan

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Four) [20]

- (a) Compare Inductive Logic and Deductive Logic.
- (b) Trace Contribution of Browne in Classification.
- (c) Explain principles of Helpful Sequence in Classification.
- (d) Explain any two principles of Facet Sequence.
- (e) Write a note on Rounds and Levels in Classification.

Q.3) Answer in 150 words each : (Any Three) [30]

- (a) Explain with example the Five Fundamental Categories in Colon Classification.
- (b) Describe how knowledge is mapped in DDC ?
- (c) Explain Tree of Propyry in the Process of Classification.
- (d) Describe relation between Classification and Indexing.
- (e) Explain with examples different elements of Call Number.

Q.4) Answer in 300 words each : (Any Two)

[30]

- (a) Describe salient features of Universal Decimal Classification.
  - (b) Explain Canons of Notation with examples.
  - (c) What is Notation ? Explain qualities of Good Notational System.
  - (d) Explain Phase Relation with examples.
-

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 3

[4111]-5

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजव्या बाजूकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) विषय निर्मितीच्या प्रकारातील फ्युजन (Fusion) ह्या प्रकाराची व्याख्या लिहा.
- (2) निर्देश म्हणजे काय ?
- (3) पंक्ति ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (4) फिनिक्स सारणी म्हणजे काय ?
- (5) सापेक्ष निर्देश म्हणजे काय ?
- (6) सारणीतील स्मरणसुलभता म्हणजे काय ?
- (7) मिश्र विषय ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (8) अनुवर्ग युक्ती म्हणजे काय ?
- (9) ग्रंथवर्गीकरण पद्धती ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (10) गृहीतके (Postulation Approach) म्हणजे काय ?
- (11) सामान्य उपविभाग व विशेष उपविभाग ह्यातील फरक स्पष्ट करा.

[4111]-5

5

P.T.O.

(12) कोलन वर्गीकरण पद्धती ही परिगणनात्मक वर्गीकरण पद्धती आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(13) कोलन वर्गीकरणचे जनक _____ आहेत.

(अ) हेन्री ला फाउंटेन आणि पॉल ऑटलेट

(ब) डॉ. एस. आर. रंगनाथन

(क) मेलवील ड्यूई आणि सी. ए. कटर

(ड) जी. भट्टाचार्य आणि निलमेघन

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार)

[20]

(अ) निगम तर्कशास्त्र व आगम तर्कशास्त्र ह्यांची तुलना करा.

(ब) ब्राऊन ह्यांचे वर्गीकरणातील योगदान वर्णन करा.

(क) सहाय्यकारी क्रम (Helpful Sequence)ची तत्त्वे स्पष्ट करा.

(ड) फॅसेट सिक्वेन्सच्या कोणत्याही दोन तत्त्वांची माहिती विशद करा.

(इ) वर्गीकरणातील स्तर व पातळी यावर टीप लिहा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[30]

(अ) कोलन वर्गीकरणातील पाच मूलभूत तत्त्वे उदाहरणासह स्पष्ट करा.

(ब) दशांश वर्गीकरण पद्धतीतील ज्ञानाची रचना कशी केली आहे त्याचे वर्णन करा.

(क) वर्गीकरण प्रक्रियेतील ट्री ऑफ प्रोफायरी संकल्पना स्पष्ट करा.

(ड) वर्गीकरण व निर्देशन ह्यातील संबंध विशद करा.

(इ) मागणी अंकातील घटक सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन)

[30]

- (अ) युनिव्हर्सल डेसीमल वर्गीकरण पद्धतीची वैशिष्ट्ये नमूद करा.
  - (ब) चिन्हांकनाची पैलूसूत्रे उदाहरणासह स्पष्ट करा.
  - (क) चिन्हांकन म्हणजे काय ? चांगल्या चिन्हांकनाच्या गुणधर्मांचे वर्णन करा.
  - (ड) 'प्रावस्था संबंध' उदाहरणासह स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4111]-6

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VI

DOCUMENT DESCRIPTION - THEORY AND APPLICATION

(Revised Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Ten)

[20]

- (1) Define Library Catalogue.
- (2) Mention any two qualities of a Cataloguer.
- (3) State importance of Title Page.
- (4) List Inner Forms of a Library Catalogue.
- (5) Mention Sections of the Main Entry according to AACR-II.
- (6) Explain Concept of Pseudonym.
- (7) What do you mean by Uniform Title ?
- (8) What is Co-operative Cataloguing ?
- (9) Fill in the blanks :
  - (a) Full form of ISBD _____.
  - (b) OPAC stands for _____.

[4111]-6

1

P.T.O.

- (10) Give an example of Word by Word Method of Alphabetisation.
- (11) What do you mean by Running Title ?
- (12) Differentiate between Revised and Abridged Edition.
- (13) Define Union Catalogue.

Q.2) Answer in 50 words each : **(Any Four)** **[20]**

- (a) State how Library Catalogue differs from a Shelf List ?
- (b) What is Alphabetisation ?
- (c) Explain in brief Canon of Relevance.
- (d) What do you mean by Alphabetico Classed Catalogue ?
- (e) Explain Concept of ISBD.
- (f) What are the advantages of Centralised Cataloguing ?

Q.3) Answer in 150 words each : **(Any Three)** **[30]**

- (a) State advantages and limitations of Computerised Catalogue.
- (b) Write a note on Divided Catalogue.
- (c) Explain Concept of Corporate Author.
- (d) Describe various types of Added Entries in a Classified Catalogue.
- (e) Explain features of Sear's List of Subject Heading.

Q.4) Answer in 300 words each : **(Any Two)** **[30]**

- (a) What is meant by Reading a Book Technically ? Describe in detail various parts of a Book.
- (b) Differentiate between Classified Catalogue and Dictionary Catalogue.
- (c) Describe in brief the important Landmarks in the History of Catalogue in the 20th Century.
- (d) Write a detailed note in Union Catalogue.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4111]-6

मराठी रूपांतर

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

- (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (2) उजव्या बाजूकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा : (कोणतेही दहा)

[20]

- (1) ग्रंथालय तालिकेची व्याख्या द्या.
- (2) तालिकाकाराची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (3) शीर्षक पानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (4) ग्रंथालय तालिकेची अंतर्गत स्वरूपाची यादी द्या.
- (5) ए.ए.सी.आर.-IIनुसार मुख्य नोंदीचे विभाग नमूद करा.
- (6) टोपणनावची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (7) एकरूप ग्रंथनाम म्हणजे काय ?
- (8) सहकारी तालिकीकरण म्हणजे काय ?
- (9) रिकाम्या जागा भरा :
  - (अ) आय.एस.बी.डी.चे पूर्ण रूप _____.
  - (ब) ओपॅकचे पूर्ण रूप _____.
- (10) शब्दानुसार नोंदीचे एक उदाहरण द्या.

[4111]-6

3

P.T.O.

- (11) धावते ग्रंथनाम म्हणजे काय ?
- (12) सुधारित आवृत्ती व संक्षिप्त आवृत्तीमधील फरक स्पष्ट करा.
- (13) संयुक्त तालिकेची व्याख्या द्या.

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार) [20]

- (अ) ग्रंथालय तालिका ही स्थानयादी पेक्षा वेगळी कशी ते सांगा.
- (ब) वर्णासुरी रचना म्हणजे काय ?
- (क) संबंधसूत्र थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ड) अनुवर्ण तालिका म्हणजे काय ?
- (इ) आय.एस.बी.डी. ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (फ) केंद्रीय तालिकीकरणाचे फायदे सांगा.

प्र.3) प्रत्येकी १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन) [30]

- (अ) संगणीकृत तालिकीकरणाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.
- (ब) विभाजित तालिकेवर टीप लिहा.
- (क) समष्टी ग्रंथकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ड) वर्गीकृत तालिकेमध्ये पूरक नोंदीचे विविध प्रकारांचे वर्णन करा.
- (इ) सीअर्स विषय शीर्षके यादीच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

प्र.4) प्रत्येकी ३०० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही दोन) [30]

- (अ) ग्रंथाचे तांत्रिक वाचन म्हणजे काय ते सांगून ग्रंथाच्या विविध भागांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) वर्गीकृत तालिका व कोश तालिका यामधील फरक स्पष्ट करा.
- (क) तालिका संहितेच्या इतिहासातील विसाव्या शतकातील महत्त्वाच्या टप्प्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- (ड) संयुक्त तालिकेवर विस्तृत टीप लिहा.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4111]-7

B. Lib. I. Sc. Examination - 2012

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

PAPER - VII

INFORMATION TECHNOLOGY - BASICS AND APPLICATIONS

(Revised Course)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions :

- (1) *All questions are compulsory.*
- (2) *Black figures to the right indicate full marks.*

Q.1) Answer in 20 words each : (Any Five)

[10]

- (1) List functions of Output Devices.
- (2) What is a Computer ?
- (3) List types of Networks.
- (4) Microsoft Word is an Operating System.
  - (a) True
  - (b) False
- (5) Give full form of RAM and ROM.

- (6) What is a Modem ?
(7) Match the following :

‘A’	‘B’
(a) Pen Drive	(i) Type of Network
(b) STAR	(ii) Operating System
(c) Linux	(iii) Storage Device
(d) Modem	(iv) Electronic Equipment

Answer :

- (a) (a) - (iii), (b) - (ii), (c) - (i), (d) - (iv)
(b) (a) - (iii), (b) - (i), (c) - (ii), (d) - (iv)
(c) (a) - (i), (b) - (ii), (c) - (iv), (d) - (iii)
(d) (a) - (iv), (b) - (iii), (c) - (ii), (d) - (i)

Q.2) Answer in 50 words each : (Any Three) [15]

- (a) Write a note on CD-ROM Technology.
(b) What are the different types of Computer Softwares ?
(c) Write any five features of MS-Windows.
(d) What are the different types of Computers ?
(e) State any five advantages of Library Computerisation.

Q.3) Answer in 150 words : (Any One) [10]

- (a) Explain types of Networks.
(b) Write a detailed note on History of Computers.

Q.4) Answer in 300 words : (Any One) [15]

- (a) Define Information Technology and explain its various components.
(b) Discuss various Generations of Computers.

Seat No.	
-------------	--

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[4111]-7

मराठी रूपांतर

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.

(2) उजवीकडील ठळक अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) प्रत्येकी २० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही पाच)

[10]

(1) आऊटपूट साधनांची (Output Devices) कार्ये सांगा.

(2) संगणकाची व्याख्या द्या.

(3) नेटवर्कच्या प्रकारांची यादी द्या.

(4) मायक्रोसॉफ्ट वर्ड (MS-Word) ऑपरेटिंग सिस्टिम आहे.

(अ) बरोबर

(ब) चूक

(5) रॅम (RAM) आणि रॉम (ROM)चे पूर्ण रूप द्या.

(6) मोडेम म्हणजे काय ?

(7) जोड्या जुळवा :

‘अ’

‘ब’

(अ) पेन ड्राइव्ह

(i) नेटवर्कचा प्रकार

(ब) स्टार (STAR)

(ii) ऑपरेटिंग सिस्टिम

(क) लायनक्स (Linux)

(iii) साठवण साधन

(ड) मोडेम

(iv) इलेक्ट्रॉनिक साधन

उत्तरे :

(अ) (अ) - (iii), (ब) - (ii), (क) - (i), (ड) - (iv)

(ब) (अ) - (iii), (ब) - (i), (क) - (ii), (ड) - (iv)

(क) (अ) - (i), (ब) - (ii), (क) - (iv), (ड) - (iii)

(ड) (अ) - (iv), (ब) - (iii), (क) - (ii), (ड) - (i)

प्र.2) प्रत्येकी ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : (कोणतेही तीन)

[15]

(अ) सीडी-रॉम (CD-ROM) तंत्रज्ञानावर टीप लिहा.

(ब) संगणक आज्ञावलीचे प्रकार स्पष्ट करा.

(क) एम.एस. विंडोज (MS-Windows)ची पाच वैशिष्ट्ये सांगा.

(ड) संगणकाचे वेगवेगळे प्रकार सांगा.

(इ) ग्रंथालय संगणकीकरणाचे कोणतेही पाच फायदे सांगा.

प्र.3) १५० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[10]

(अ) नेटवर्कचे प्रकार स्पष्ट करा.

(ब) ‘संगणकाचा इतिहास’ यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र.4) ३०० शब्दांत उत्तर लिहा : (कोणतेही एक)

[15]

(अ) माहिती तंत्रज्ञानाची व्याख्या देऊन त्याच्या वेगवेगळ्या घटकांवर चर्चा करा.

(ब) संगणकाच्या विविध पिढ्यांबद्दल सविस्तर चर्चा करा.